

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Луцький національний технічний університет
Львівський торговельно-економічний університет
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща)

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

23 березня 2023 р.

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Mukachevo State University
Lutsk National Technical University
Lviv University of Trade and Economics
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute (Ukraine)
Cavalry Captain Witold Pilecki State University of Malopolska in Oświęcim
(Republic of Poland)**

**VII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE**

**«FINANCIAL REGULATION OF
CHANGES IN THE ECONOMY OF
UKRAINE»**

23March 2023

Mukachevo

УДК 336.13.025.12(477)(043.2)

Ф59

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 2 від 24 березня 2023 року)*

Програмний комітет:

Щербан Тетяна Дмитрівна – ректор Мукачівського державного університету, доктор психологічних наук, професор.

Джоанна Стуглік – директор Інституту управління та виробничого машинобудування, Малопольський державний університет імені Вітольда Білецького, м. Освенцім.

Павел Качмарчик – декан факультету соціальних наук, Мазовецька академія в Плоцьку, доктор філософії.

Гоблик Володимир Васильович – перший проректор Мукачівського державного університету, доктор економічних наук, професор.

Кобаль Василь Іванович – проректор з науково-педагогічної роботи, Мукачівський державний університет, кандидат педагогічних наук, доцент.

Герц Мирослав Мирославович – начальник бюджетного відділу фінансового управління виконавчого комітету Мукачівської міської ради.

Черничко Тетяна Володимирівна – завідувач кафедри економіки та фінансів, Мукачівський державний університет, доктор економічних наук, професор.

Організаційний комітет:

Стегней М. І. – д.е.н., проф., Нестерова С. В. – к.е.н., доц., Гладинець Н. Ю. – к.е.н., доц.,

Лінтур І. В. – к.е.н., доц., Петричко М. М. – к.е.н., доц., Братюк В. П. – к.е.н., доц., Росола У.

В. – Ph.D, доц., ст. викл., Михальчинець Г. Т. – к.е.н., ст. викл.

Ф59 Фінансове регулювання зрушень у економіці України: збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Мукачево, 23 березня 2023 р. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2023. – 196 с.

Основною метою проведення конференції є обговорення та пошук рішень актуальних проблем здійснення фінансового регулювання зрушень в економіці України, обмін дослідницьким досвідом та публікація результатів наукових досліджень. Подані матеріали містять методологічні та методичні підходи, що можуть заслуговувати на увагу широкого кола фахівців.

Організаційний комітет вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є беззаперечними. Разом з тим вважаємо можливим їхню публікацію з метою обговорення.

Редакція збірника не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, за якісний зміст і оформлення авторських рукописів (стилістичні, орфографічні помилки тощо) та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання розглянуті на конференції.

©Мукачівський державний університет, 2023

Росола У.В., Гопонько В.В., Клейнер В.В. АКТИВІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ВІЙНИ	81
Росола У.В., Росола О.А. АКТУАЛІЗАЦІЯ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	83
Стегней М.І., Нодь О.Л., Черничко С.С. ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ: ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ, НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ	85
Стегней М.І., Алмашій В.В., Осуський С.В. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	88
Гоблик-Маркович Н.М., Хаустов О.О. СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЇ УСФЕРІ ТУРИЗМУ	91
Черничко Т.В., Іщук М.В. УПРАВЛІНСЬКІ ДИЛЕМИ: МЕТОДОЛОГІЯ «ТРАДИЦІЙНОГО» ПОШУКУ РІШЕНЬ І ПІДХІД ТОС	94
Черничко Т.В., Поляков Ф.О. ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	97
Чизмар І.І. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КІБЕРСПОРТУ ЯК СФЕРИ ЕКОНОМІКИ	100
Шлапак В.О. ДІЯЛЬНІСТЬ МЕБЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОЇ ПАНДЕМІЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	103

Секція 3. Актуальні питання обліку окремих об'єктів та проблеми впровадження міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності

Кулініч Т.В., Тимчина Ю.А. ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТУ ЕКОНОМІКИ	106
Ліба Н.С. ЧИННИКИ ТА СКЛАДОВІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ	109
Лінтур І.В., Вайданич С.С. АКТУАЛЬНІ РИЗИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	111
Лінтур І.В., Сідор В.В. БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ	113
Максименко Д.В., Головачко В.М. ОБЛІК ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	116
Манайло О.Е. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	118
Сторожук Т.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ У СКЛАДІ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА	121
Проскура В.Ф., Росоха В.М. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЯК НАПРЯМОК ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	124

Секція 4. Фінансове регулювання економічних процесів

Братюк В.П. ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ РИЗИК ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ	129
Братюк В.П., Вакула М.М. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	132
Братюк В.П., Гнідин Т.Р. ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ	133
Братюк В.П., Меденці М. ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	136
Гладинець Н.Ю., Бабидорич В.В. ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ	138
Гладинець Н.Ю., Мілашовська К. Й., Попов О. О. СТАРТАПИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	142
Гладинець Н.Ю., Товтин С.М., Медвідь Д.Р. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ВАЖЛИВІСТЬ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	144
Дем'янчук О.І., Хохонік К.В. РИНОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ПІД ЧАС ДІЙ ВОЄННОГО СТАНУ	148

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (у редакції від 29.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

8. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

УДК 339.37

Проскура В. Ф.,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму
Росоха В. М.,
здобувач ОС Доктор філософії
Мукачівський державний університет

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЯК НАПРЯМОК ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Поняття «диверсифікація» походить від лат. *diversus* – різний та *facere* – робити. Аналіз визначень поняття «диверсифікація», наведених у науковій літературі, показав, що переважна більшість із них відображає діяльність підприємств різних сфер виробництва. При цьому в одних акцент зроблено на необхідність досягнення цілей, зокрема, зниження ризику втрати доходу та капітал, в інших – «на засоби досягнення цих цілей (створення компаній, які працюють у різних галузях, розширення сфер діяльності на ринках нових товарів, проникнення у нові сфери виробництва)».

Типовим в даному контексті є визначення українського вченого М. Д. Корінька: «диверсифікація – це інноваційний процес різностороннього розвитку господарюючого суб'єкта шляхом перерозподілу ресурсів, проникнення в інші галузі виробництва та на ринки нових товарів і послуг з метою зниження ризиків та збільшення доходів» [4].

Пропонуємо наступне визначення поняття «диверсифікація діяльності підприємницьких мереж у торгівлі»: процес розширення та інтеграції різних видів діяльності як пов'язаних, так і не пов'язаних між собою, на основі комплексного використання ключових компетенцій і ресурсів, що дозволяє отримати джерела синергетичного ефекту, досягти конкурентних переваг у бізнес-середовищі та підвищити ефективність функціонування підприємницької мережі у торгівлі [2].

Сучасні складні умови ведення торгового бізнесу, динамічний характер довкілля обумовлюють необхідність пошуку суб'єктами господарювання шляхів зміцнення

конкурентних позицій на споживчому ринку. Світовий досвід свідчить, що серед існуючих механізмів підвищення конкурентоспроможності торгівельних підприємств дедалі суттєвішими стають інтеграційні та диверсифікаційні стратегії розвитку. Вони суттєво змінюють модель організації, її риси та властивості, сприяють активізації інвестиційного процесу та інтелектуального потенціалу шляхом залучення додаткових ресурсів, доступних лише для інтегрованих та диверсифікованих структур.

До найбільш суттєвих ознак диверсифікації як правило відносять:

- розширення асортименту продукції (товарів, робіт, послуг);
- переливання капіталу в інші сфери та галузі діяльності;
- вихід підприємства на нові сектори ринку;
- розширення географічних меж діяльності;
- розподіл фінансових ресурсів;
- зміна організаційних структур;
- освоєння нових видів додаткових торгівельних послуг;
- освоєння новітніх технологій.

У ринкових умовах диверсифікація забезпечує торгівельному підприємству ресурсні, технологічні, інноваційні, партнерські та конкурентні переваги.

Основними мотивами, які зумовлюють вибір стратегії диверсифікації як стратегії зростання є зменшення підприємницького ризику, зростання фінансової рівноваги за рахунок синергетичного ефекту, адаптація організації до змін довкілля, забезпечення конкурентоспроможності тощо.

Узагальнюючи різні підходи, диверсифікацію діяльності торговельного підприємства доцільно розглядати як одну з альтернативних стратегій функціонування та розвитку бізнесу, пов'язану з переходом до нових товарів, технологій, ринків та галузі з метою збереження та підвищення економічної стійкості підприємства до можливих ризиків в умовах динамічних змін довкілля, рівня економічної ефективності та результативності функціонування.

У стратегічному менеджменті диверсифікацію прийнято класифікувати. Зокрема виділяють такі її види:

1) концентрична (зв'язана) диверсифікація - передбачає розширення видів діяльності, ринків збуту, або асортименту. При цьому нові напрямки з технічної та/або маркетингової точки зору мають схожість з основною діяльністю компанії;

2) конгломератна (незв'язна) диверсифікація – передбачає розширення діяльності торговельного підприємства в напрямках, що не мають відношення до основної діяльності компанії.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Концентрична диверсифікація має певні переваги, у тому числі відносно менші управлінські ризики, можливість застосування накопичених компетенцій, досвіду, створеної репутації для зміцнення позиції на ринку, зниження витрат, синергетичний ефект. Однак, концентрична диверсифікація набагато меншою мірою, ніж конгломератна, сприяє зниженню ризиків, в першу чергу галузевих, так як компанія залишається залежною від загального стану галузі, отже, у разі серйозних галузевих змін, наприклад у технологіях чи споживчих перевагах, вона може зазнати серйозних збитків, аж до банкрутства.

Концентричну диверсифікацію прийнято поділяти на два види: вертикальну та горизонтальну.

Вертикальна диверсифікація передбачає появу у складі компанії підприємств, які виробляють товари чи послуги, що входять у ланцюжок виробництва та збуту основного продукту. Доцільність вертикальної диверсифікації визначається ефектами, що досягаються з її допомогою: контроль стратегічно важливих ланок ланцюжка виробництва та збуту може сприяти зростанню рентабельності, а також підвищенню стійкості та зниженню ризиків, пов'язаних з неефективною роботою контрагентів.

Горизонтальна диверсифікація – це стратегія, що передбачає наявність у рамках однієї компанії (групи компаній) підрозділів, що працюють в одній галузі діяльності та, можливо, конкурують між собою. Основна мета горизонтальної диверсифікації - посилення позиції фірми у галузі, крім того, з її допомогою можуть бути досягнуті такі результати:

- географічне розширення ринків;
- розширення асортименту товарів та послуг;
- розширення цільової аудиторії.

Досягнення даних результатів, як правило, супроводжується ефектом економії від масштабу, що стає додатковою конкурентною перевагою.

Прикладом горизонтальної диверсифікації вважається диверсифікація роздрібних брендів. Компанії, що оперують магазинами під різними брендами, що діють в одному сегменті, але орієнтованими на різну цільову аудиторію, отримують позитивні ефекти, властиві стратегії горизонтальної диверсифікації: вони досягають ширшого охоплення цільової аудиторії у поєднанні з економією від масштабу та мають переваги за рахунок перенесення накопичених компетенцій та досвіду.

Концентрична (споріднена) диверсифікація передбачає, що підприємство не змінює основного виду своєї діяльності, а лише особливим чином розширює асортимент пропонувананих товарів та послуг, а саме:

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

– проводиться доповнення існуючої номенклатури товарами, які з технологічного чи маркетингового погляду схожі на ті, які пропонує торгове підприємство. Основною метою таких дій є залучення нових споживачів (концентрична диверсифікація);

– проводиться доповнення асортименту товарами та послугами, які не пов'язані з традиційними, але є взаємопідсилюючими та можуть викликати інтерес у покупців (горизонтальна диверсифікація).

Конгломеративна диверсифікація, або диверсифікація у не споріднені види діяльності – поповнення асортименту товарами, або послугами які не стосуються ні основного асортиментного профілю, або виду діяльності торговельного підприємства, ні очікувань його споживачів.

Ступінь диверсифікації торгових підприємств доцільно визначати за такими критеріями: сегментами, товарною пропозицією, торговими каналами та інструментами, ринками та видами бізнесу.

Серед основних напрямів диверсифікації діяльності торгових підприємств, що мають прояв у сучасних умовах, слід виділити такі:

1. Диверсифікація у межах роздрібного бізнесу:

- власне виробництво напівфабрикатів та кулінарних виробів;
- організація післяпродажного обслуговування, або надання додаткових послуг;
- територіальна диверсифікація шляхом формування національних, міжнародних мереж;
- формування підрозділу з організації імпорту товарів (власний імпорт);
- введення непрофільних товарних груп в асортимент (у разі, якщо можливості для диверсифікації власного асортименту недостатні, вводяться непрофільні товарні групи на орендованих площах);
- відкриття нових типів магазинів (супермаркет, гіпермаркет, міні-маркет);
- диверсифікація форм продажу шляхом створення підрозділу Інтернет-торгівлі, або торгівлі за каталогами (попередніми замовленнями) в рамках корпоративної торгової мережі.

2. Розширення діапазону видів економічної діяльності шляхом входження підприємства до нових секторів бізнесу – виробництво споживчих товарів, відкриття банку, мережі аптек, кафе, ресторанів, медичних центрів тощо.

Важливим моментом у процесі вибору напряму диверсифікації для торгового підприємства має стати критерій мінімізації ризику зміни сфери діяльності, товару чи цільового сегмента. Тільки стратегія, узгоджена з умовами конкретної ситуації, позиції на

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ
МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

ринку, потенціалом та цілями підприємства, здатна забезпечити досягнення конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Богуславський Є.І. Вибір оптимального методу диверсифікації підприємств [Текст] / Є.І. Богуславський, А.О. Черниченко // Ефективна економіка – 2013. – №10.
2. Кавун О. О. Диверсифікація діяльності підприємницьких мереж у торгівлі: сутність, форми, мотиви та ризики здійснення. –Проблеміекономіки № 2, 2014, с.245
3. Корінько М. Д. Диверсифікація в історії економічної думки // Актуальні проблеми економіки. – № 1 (19). – 2003.
4. Корінько М. Д. Диверсифікація: теоретичні та методологічні основи: Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 488 с.
5. Шимко О. В. Диверсифікація як стратегічний напрям розвитку торговельних підприємств.– Бізнес-інформ № 2 '2018, с. 159.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>